

Gránátalma (*Punica granatum*)

- **Jelentősége:** ősi kultúrnövény, növekvő jelentőség, trópusi klímában is; India, Irán, Spanyolo., Marokkó, Afganisztán
- **Tápanyagai:** 15-20% szénhidrát, 1,5-2% fehérje, pektin, Ca, Fe, számos bioaktív anyag
- **Felhasználása:** gyümölcs, lé, gyógyászat
- **Származás:** Punicaceae (2 faj); Közép-Ázsia
- **Fajták:** édes, édes-savanyú, savas, illetve örökzöld, lombhullató fajtatípusok

Japán naspolya (*Eriobotrya japonica*)

- **Jelentőség, felhasználás:** nemzetközileg viszonylag új növény; K-Ázsiában, Mediterráneumban, Chilében, USA-ban termesztik; 10% cukor, pektin; gyümölcsként
- **Származás, fajták:** Rosaceae; DK-Kína; kevés fajtája van
- **Környezeti igények:** évi átlaghőmérséklet 14°C felett legyen, némi fagyűrés; hidegebb időszakokra is szüksége van; 500-600 mm csapadék
- **Morfológiája:** 5-10 m magas örökzöld fa (cserje); ősszel virágzik, 40-70 g-os, sárga, „alma”termés
- **Termesztés:** magoncokra oltják; 5-6*5-6 m-es térállás; éretten szedik, főleg májusban érik; 10-20 t/ha

Olajfa (*Olea europea*)

- **Jelentőség:** fontos olajnövény, 30. és 45. szélességek között; Mediterráneumban alap-élelmiszer; több mint 10 millió ha-on, 20 millió t; Spanyolo., Olaszo., Görögo., Töröko., USA
- **Beltartalom:** 15-40% olajtartalom, asztali fajtákban kevesebb; glikozid
- **Felhasználás:** olajnak; savanyúság - friss és konzerv; takarmány; gyógyászati és kozmetikai ipar
- **Származás, fajták:** Oleaceae; Közép-Ázsia, Közel-Kelet; olaj és étkezési fajták
- **Környezeti igény:** 3000-3500 óra napsütés, 600-750 mm csapadék, a talaj meszet tartalmazzon

- **Környezeti igények:** hosszú, meleg és száraz időszakot igényel; nagyon adaptív, nagy hő- és jó hideg (-12°C), szárazság és só tűrés, rossz minőségű talajokon is
- **Morfológiai jellemzők:** cserje, természetben kisméretű fa (max. 5-7 m); új hajtásokon kialakuló, nagyméretű piros virágok; Ø 6-12 cm, gömbölyű, többrekeszű (membránok) bogyótermés, magköpeny a magok körül
- **Termesztése:** fás dugványokkal vagy sarjakkal szaporítják, 5-6*2-4 m térállás, enyhe metszés, 5-8 hónapos termésfejlődés, betakarítás 2.-3. évtől, 5-10 t/ha termés, akár fél évig is tárolható

Fügekaktusz (*Opuntia ficus-indica*)

- **Jelentőség, felhasználás:** száraz-félszáraz szubtrópusi régiók növénye; Mexikó, Mediterráneum, Közel-Kelet, India; 13-14% cukor, oxálsav; termését friss gyümölcsként (szártagját zöldségként)
- **Származás, fajták:** Cactaceae; Mexikó; fajtacsoportok hússzín alapján
- **Környezeti igények:** száraz, fagymentes klímát igényel
- **Morfológia:** 3-8 m magas növény; cladódiumok; nagy, sárga virágok; 5-10 cm-es ovális, sokmagvú bogyótermés
- **Termesztés:** meggyökereztetett szártagokkal; szedés 4.-5. évtől; akár 20 t/ha-os termés
- **Morfológia:** akár 20 m magas örökzöld fa; apró hímnős virágok fürtökben; csonthéjas termés (1,5-13 g), beérés 6-8 hónap, zöldből lilás-feketére
- **Termesztés:** oltás magoncokra v. dugvánnyal; telepítés 3-4 éves csemetékkel; 150-300 db/ha; évente mérsékelt metszés; termőre fordulás 8-10 év, 50-60 évig terem jól; étkezésre kézzel éretlenül, olajnak éretten; frissen 5-10°C-on 4-6 hétig tárolható; olajnak 3 napon belül préselni kell

Füge (*Ficus carica*)

- **Jelentőség:** ősi kultúrnövény, főleg a mediterrán régióban termesztik; 380 e. ha, 1.1 millió t; Törökö., Egyiptom, Algéria, Marokkó
- **Tápanyagok:** 10-14% cukor, kevés vitamin, polifenolok, ficin
- **Felhasználás:** szárítva, frissen, dzsem, szeszes ital
- **Származás:** Moraceae; Közel-Kelet
- **Fajták:** 4 fő csoport: Kapri (hímvirágok is), Szmirna, közönséges (adriai), San Pedro
- **Környezeti igények:** mediterrán, ill. melegebb kilmák; fagyűrő (-12-15°C), szárazság- és sőtűrő; kedveli a lúgos talajokat

Kivi (*Actinidia deliciosa, chinensis*)

- **Jelentőség:** XX. sz.-i gyümölcs; világszerte termesztik a hűvös szubtrópusi régióban; 100 e. ha, 1.4 M t (Kína nélkül); Kína, Olaszó., Új-Zéland, Chile
- **Tápanyagok:** magas C-vitamin; Ca és P; actinidin
- **Felhasználás:** zömében friss gyümölcsként, konzerválva, szárítva, léként, borként
- **Származás:** Actinidiaceae, Kína; a XX. sz.-ban , domesztikálták, Új-Zéland
- **Fajták:** ♀: Hayward, Kiwi Gold, Quinmei ♂: Matua, Tomuri; klasszikus új-zélandi fajták, *chinensis* fajták, kínai fajták

Datolyaszilva (*Diospyros kaki*)

- **Jelentőség:** K-Ázsiában régóta termesztik; 813 e. ha, 4,5 M t; Kína, Korea, Japán, Brazília
- **Tápanyag:** 16% cukor, karotinok, C-vit., csersav
- **Felhasználás:** friss v. aszalt gyümölcs; dzsem, bor
- **Származás:** Ebenaceae, több ehető *Diospyros* faj; Himalája előhegyeiből
- **Fajták:** több mint 1000 fajtája van; csersavas (A), nem csersavas (NA), megporzásra változó (PV) és nem változó (PC) hússzínű; pl. PCNA
- **Környezeti igény:** meleg nedves klíma, évi átlag T 14-16 (11) °C felett; éréshez T_{opt}=20-25 °C; eléggé fagyűrő; 800-1000 mm

- **Morfológia:** kiterjedt gyökérrendszer; 3-7 m-es lombhullató cserje; speciális serleg virágzat, beporzás fügedarázs által; évi 2-(3) virágzás; termése cönokarpium, benne csonthéjas termésekkel; változatos méret, alak és szín
- **Termesztés:** fás dugványokkal szaporítják; 3-7 * 3-7 m-es térállás; nyitott koronaformák, ritkító metszés; kaprifikáció; szedés a 3.-5. évtől, kézzel, közel teljes érettségben, 12-15 t/ha igen jó termésnek számít; nagyon sérülékeny termés, nehéz tárolni (7-10 nap) és szállítani.

- **Környezeti igények:** 1200-1500 napsütéses óra és 2200-3500 °C hőösszeg a tenyészidő alatt; T_{opt}=18-20°C (évi átlag T 14°C), nyugalomban még -15°C-ot is elvisel; 1200 mm csapadék optimális; meszes talajok kerülendők
- **Morfológia:** lombhullató, kétlaki, fásszárú, kúszó növény; virágok a hajtásokon fejlődnek; fehér virágok kevés tagú virágzatokban; szőrkepletekkel borított, 50 - 150 g-os barna bogótermés; klimaktérikus
- **Termesztés:** mikroszaporítás, dugványozás, szemzés; 7-8*3-4 m-es térállás, támrendszer mellett (pergola, T-rendzer); ♂:♀ arány 1:8-10; rendszeres metszés; őszi betakarítás a 3.-4. évtől, 20-30 t/ha; 4-5 hónapig is tárolható

- **Morfológia:** 3-15 m-es lombhullató fák; váltivarú, rovarbeporzású, magányos virágok; narancssárga, 150-250 g-os (Ø 7-8 cm) bogó termés, gyakran partenokarp; klimaktérikus
- **Termesztés:** oltással szaporítják; 200-400 t/ha; rendszeres metszés, termésritkítás; kifejlett, de még kemény állapotban szedik, késő ősszel; 0-2 °C-on akár 3 hónapig tárolható; csersav lekötése (CO₂, alkohol, aszalás)

Kínai datolya (*Ziziphus jujuba*)

- **Jelentőség:** tradicionális kínai gyümölcs, főleg ott is termesztik, szubtrópusi és mérsékelt övi klímában is; kb. 1 M ha, 1,5 M t
- **Tápanyagok:** magas szárazanyagtart. és C vit.
- **Felhasználás:** aszalva, frissen kandírozva; gyógyászatban
- **Származás:** Rhamnaceae, Kína; *Z. mauritiana*-t meleg szubtrópusi régiókban
- **Fajták:** 5 fő, a felhasználáson alapuló, fajtacsoport (friss, aszalt, kandírozott, többhasznú, dísz)
- **Környezeti igények:** nagyon alkalmazkodóképes és toleráns faj, igen különböző viszonyok mellett is terem: 8-22°C évi átlag T, 125-2000 mm, 4,5-8,5 pH; fagytűrőképessége igen jó
- **Morfológia:** 5-10 m magas lombhullató fácska; hajtásokon a virágzatok; kicsi, hímnős virágok; 2-6 cm-es ovális, csonthéjas termés; féléves tenyészidő
- **Termesztés:** oltással, bujtással, sarjakkal szaporítják; 3-6*2-5 m-es térállás, porzófajta szükséges; rendszeres metszés a nyugalmi időszakban; 2. évtől szedhető; csak rövid ideig tárolható (max. 2 hónap)